

dic. 142. de Regal. Et in specie de falcis aliqua congerit Altograd. ad cons. 70. lib. 1. numer. 34. fol. 749. & cons. 4. numer. 93. & seq. lib. 2. Barbat. dicto cap. 17. numer. 57. & habetur eod. iur. de Regal. pluries, prefertim dict. 105. cum niam postular evagationem hujus amplissime materia inspecio, unde premis intelligenda venient cum presupposito pertinentia ad privatos; alias enim inanis labor est si ad Principem spectarent.

Hinc propterea non est opus querere de thesauro in fundo dotali, cum de communi confutudine inventoriis cuiusdam, & cladem, non autem utilitatem parete soleat, aquirato, vel nunquam in terminis nostris hujusmodi quas sationes ad proximis deducuntur, idem consuluntur allegati, prefertim Barboli. dicto §. si vir. & Barbat. dicto cap. 17. ex numer. 60. sed que de thesauro dicuntur iure, sunt de facultate ad proxim deducibilia in statuis, & antiquis lapidisibus, qui thesauro assimilantur, ut in specie bene Rota dec. 359. post secundum vol. conf. Farinac. idem expedit obseruare, que de thesauro dicuntur, ad effectum applicandi hujusmodi diles alii rebus ei assimilatis, de quibus omnibus dicto dicto 147. de Regal.

De nive singularis est dubitatio, an dicatur esse in fructu, & pro affirmativa in materia relevii debiti ex feudo habetur plena decisio apud Gizzar. dec. 34. quam certi Regnici passim sequuntur, ut thesauro Barbat. dicto cap. 17. numer. 124. & add. ad eandem Gizzar. Idemque comprobant Fontanell. dec. 520. numer. 2. ac plura in materia nimis colligi Gannaver. dec. 16. ilamque posse à quoemque dicto pacto, ut sit in electione alterius ex conjugibus ipsam rem, vel pretium dare, vel respectivē recipere. Et ita calu distinguitur est, an electio prefata reservata sim simileiter de resiliendo rem, seu pretium ab initio constitutum, vel potius possumtum in electione ipsa bona dare pro pretio tunc currenti, habita ratione augmenti, vel diminutionis juxta distinctionem traditam dict. 55. & seqq. & dict. 157. Si enim versamus in calu quo non obstante dicta facultate, interim quod ea deducatur ad exercitium, res judicetur estimata, & doralis, ut locis citatis obseruantur, & tunc utique procedendum videatur cum eisdem terminis sci inactiatis, quia ejus debent esse fructus ius eodem tempore est dominium, & periculum, quia haec sunt dominii sequela, atque iuxta hunc sensum capienda videntur, recteque procedit opinio Imole. & Alex. in d. l. divisorio, quibus adhucet Barbat. de div. fruct. d. part. 2. cap. 3. numer. 5. Si vero sumus in calu quo intermixtis manet in terminis vera estimatio, ita ut pautum dicatur potius continentia quamdam necessitatem, ut facultatem expeditoris recipiendo rem insoluto loco quantitas ad instar Antonii hoc nisi. C. de foli. five quod bonum sit in facultate solvendi, quod non immutat dotis naturam, ut supra. dict. 55. & seqq. & 157. & tunc, quia est species nova venditionis, dubitari potest, ut regulato actu ad instar venditionis adhucendum sit Angelo & Romano in eadem d. l. divisorio relatis a Barbat ubi supr. Nam si attenendum est pretium praefens, tunc illud proper fructus extantes augebitur, idque vir illos ita consequitur.

In calu vero quod bona sint verò dotalia, quia tenebantur, & tunc distinguenda venient stabilità a mobilibus, in stabiliis enim cum statim soluto matrimonio, vel alias facta calu restituuntur debent restituiri, neque aliquis subiicit hinc proinde pertinet ad mulierem, ex plene cumulatis per Antonium de Amato lib. 1. var. ref. cap. 49. numer. 7. & seqq. Idque juxta magis communem, & forte veriori intentiā procedit, etiam pro tempore quo vir, vel ejus heres fructus percipiant, mulieri alimenta subministraverint, quoniam habent quidem retentionem fructuum ad ratam alimentorum, sed excessum debent restituere, ut late Surd. dec. 21. ubi articulum ex professo discussit Mantica de tacit. lib. 12. tit. 31. numer. 10. Fontanell. clas. 6. gloss. 2. part. 1. numer. 35. Plené A. mat. dicta resolut. 49. numer. 11. & seqq. ubi de utraque opinione.

Non tam id procedit è converso, quoniam si fructus ab alimentis subministratis superantur, non poterunt dicti baretos excessum à muliere repetere, ut per Surd. & Fontanell. ubi supr. quod generaliter observantur et in viro putativo, ac psonio, ut supra obligatis ad restituendum fructus excessivo.

Vero etiam in calu vera estimatio, quoties ob

ficiunt bonum viri ex privilegio text. in leg. in rebus 36 C. de jur. dotum datur mulieri utili rei propria vindicatio adhuc fructus eo ipso ad mulierem spectare perinde, ac si res ab initio data forent inestimata, observantur specie Leo- tard. de usfr. quies. 79. numer. 56. quod tamen non placet, quoniam hoc privilegium conceditur mulieri ad solum ceterum assequendi potioritatem in re sua adversus omnes alios creditoris, non tamen inde sequitur, ut dos consilens in quantitate tranferat in speciem, neque totaliter bona exeat de dominio viri, cuius vel ejus haereditatis erit ang. & si vir. in materia confundendas, cum haec videantur pla-

na, atque in illis quod dobia sunt tamquam cardo contingibili bus relatio ad tractantes sufficere videatur; Quidvis fructuum nomine veniat, amplissime tractat Barbat, in tota prima parte sui tractatus de divisione fructuum in occurreanti casu pariter confundendas.

Quintum ac ultimum tempus est soluti, vel separati matrimonii, seu illud in quo alias ex proximis, fructus non ad virum, sed ad uxorem spectant; Et in hoc considerandum venit, an bona dotalia, ex quibus fructus spectant, da fuerint estimata, vel inestimata; Si enim sunt estimata vera estimatio sonante in emptionem, tunc non dubitatur fructus soluti etiam matrimonio ad vitum spectare possit, sed in eis pretio confusat, ad text. in l. quoties. C. de juri. & Lunc. §. cumque ex stipulat. Cod. de revisor. ali. communiter scrivenes in d. l. divisorio, & est res plana, quoties estimatio sonat in emptionem, secus autem si facta sit ad cidentem rei valorum, ita ut dos non in pretio, sed in ipsa specie confundere curat, quia tunc sumus in calu dotis inestimata, de quo infra.

Difficultas autem est ubi data est quidem res estimata,

sed cum pacto, ut sit in electione alterius ex conjugibus ipsam rem, vel pretium dare, vel respectivē recipere. Et ita calu distinguitur est, an electio prefata reservata sim simileiter de resiliendo rem, seu pretium ab initio constitutum, vel potius possumtum in electione ipsa bona dare pro pretio tunc currenti, habita ratione augmenti, vel diminutionis juxta distinctionem traditam dict. 55. & seqq. & dict. 157. Si enim versamus in calu quo non obstante dicta facultate, interim quod ea deducatur ad exercitium, res judicetur estimata, & doralis, ut locis citatis obseruantur, tunc fuit, & tunc utique procedendum videatur cum eisdem terminis sci inactiatis, quia ejus debent esse fructus ius eodem tempore est dominium, & periculum, quia haec sunt dominii sequela, atque iuxta hunc sensum capienda videntur, recteque procedit opinio Imole. & Alex. in d. l. divisorio, quibus adhucet Barbat. de div. fruct. d. part. 2. cap. 3. numer. 5. Si vero sumus in calu quo intermixtis manet in terminis vera estimatio, ita ut pautum dicatur potius continentia quamdam necessitatem, ut facultatem expeditoris recipiendo rem insoluto loco quantitas ad instar Antonii hoc nisi. C. de foli. five quod bonum sit in facultate solvendi, quod non immutat dotis naturam, ut supra. dict. 55. & seqq. & 157. & tunc, quia est species nova venditionis, dubitari potest, ut regulato actu ad instar venditionis adhucendum sit Angelo & Romano in eadem d. l. divisorio relatis a Barbat ubi supr. Nam si attenendum est pretium praefens, tunc illud proper fructus extantes augebitur, idque vir illos ita consequitur.

In calu vero quod bona sint verò dotalia, quia tenebantur, & tunc distinguenda venient stabilità a mobilibus, in stabiliis enim cum statim soluto matrimonio, vel alias facta calu restituuntur debent restituiri, neque aliquis subiicit hinc proinde pertinet ad mulierem, ex plene cumulatis per Antonium de Amato lib. 1. var. ref. cap. 49. numer. 7. & seqq. Idque juxta magis communem, & forte veriori intentiā procedit, etiam pro tempore quo vir, vel ejus heres fructus percipiant, mulieri alimenta subministraverint, quoniam habent quidem retentionem fructuum ad ratam alimentorum, sed excessum debent restituere, ut late Surd. dec. 21. ubi articulum ex professo discussit Mantica de tacit. lib. 12. tit. 31. numer. 10. Fontanell. clas. 6. gloss. 2. part. 1. numer. 35. Plené A. mat. dicta resolut. 49. numer. 11. & seqq. ubi de utraque opinione.

Non tam id procedit è converso, quoniam si fructus ab alimentis subministratis superantur, non poterunt dicti baretos excessum à muliere repetere, ut per Surd. & Fontanell. ubi supr. quod generaliter observantur et in viro putativo, ac psonio, ut supra obligatis ad restituendum fructus excessivo.

Vero etiam in calu vera estimatio, quoties ob

ficiunt bonum viri ex privilegio text. in leg. in rebus 36 C. de jur. dotum datur mulieri utili rei propria vindicatio adhuc fructus eo ipso ad mulierem spectare perinde, ac si res ab initio data forent inestimata, observantur specie Leo- tard. de usfr. quies. 79. numer. 56. quod tamen non placet, quoniam hoc privilegium conceditur mulieri ad solum ceterum assequendi potioritatem in re sua adversus omnes alios creditoris, non tamen inde sequitur, ut dos consilens in quantitate tranferat in speciem, neque totaliter bona exeat de dominio viri, cuius vel ejus haereditatis erit ang. & si vir. in materia confundendas, cum haec videantur pla-

mentum, & quia creditoribus datur jus offerendi, adeo ex infinitatis dict. 166. & alibi, hoc privilegium videatur in substantia quedam suppletio illius reservationis domini, quam vendor pro cautela pretii facere solet, in alio non operativa, nisi in eo quod dicta conventionalis reservatio operatur, &c.

In mobilibus autem pender decisio à tempore quo illo- rum restitutio facienda est, si enim sumus in calu quo viro, vel heredibus legalis dilatio annali concedatur, tunc dicta dilatio durante vir, vel heredes faciunt fructus suos, laeti. Att. alios cumulans dicto cap. 49. ex numer. 20. secus autem si restitutio est facienda ita, quoniam cessante legis dilatione, nulla subiect ratio cur fructus à non domino percipi debant, sed ratus, aut forte nullus est casus, in quo mobilia fructus deneri in doto inestimata, & quod pro corum restituione competit, dilatio legalis.

Et quoniam sepe contingit matrimonio contrahi, vel diffisi, aut alias calu restitutio eyenire infra annum fructuum pendebit, hinc propter ea intrat dubitatio super dictorum fructuum pertinencia, vel divisione. Circa quam ut clarius procedatur, distinguendus est calu fructuum de tempore contracti matrimonio pendebit, & apud virum constante matrimonio maturantur, ab alio calu fructuum constante matrimonio pendebit, atque post illud solutum, seu post factum locum restitutio apud uxorem maturantur.

Primo calu, ut fructus constitut in pensione, quia scilicet res alteri locata est, aut de ipsius fructibus immediatis tractantur; Ubi constitut in pensione, tunc subdistinguendus est, an agitur de rebus, ea quibus singulis anni partibus, ac diebus, & horis regulariter fructus percipiuntur, ut sunt domus ad habitandum, aptotegae, horae, iurapediogrum & gabellarium, & familiæ, vel de rebus ex quibus fructus naturales, vel industrielles in certa parte annis per ciphamur, ut generaliter est solent prædia rusticæ, & sunt quandoque prædia urbana definita usibus nundinariis, vel alii certa parte anni tantum fructuaria, vel maiorem fructum redditiva.

Ubi enim sumus in calu fructuum quotidie maturantium, tunc accipimus videtur ut computato anno à de locationis, divisione pensionis inter dotantem, & virum pro rata temporis facienda veniat, non attendo tempore quo ex conventione pensione prefata solvi debent, quia nempe anticipatè, seu posticipatè solvatur, & sic penitus decursa ante matrimonium, vel onera suppeditantur dotantem, postea vero est viri, ut per Cephal. cons. 58. & Caro. de locatis. tit. de nuptiis. fol. mali. 250. Fontanell. plan. 6. gloss. 2. p. 2. numer. 41. latè Giub. obser. 14. numer. 7. & per tot. & in timilibus terminis Honder. ex 13. numer. 13. & seqq. lib. 1. Lotter. de benef. p. 1. cap. 44. numer. 24. & seqq. Cavaler. dec. 104. numer. 6. Rot. dec. 27. p. recent. Et plures sub isti de benef. & sub altero de pensione.

Sed neque id videatur procedere absque difficultate, quoniam si penitus ante matrimonium maturata per dotantem percepta sit, idque viro de tempore contracti matrimonii nunciatur, non poterit iste pretendere participationem, quia sciens, atque ibi non confundens remississe videatur, nec à dotante ratam exactam repete poterit, ut post Barbat. dicto cap. 3. numer. 3. Giubra dicta obser. 14. numer. ultimo. E converso autem si de tempore contracti matrimonii penitus maturata non fuerit, ita ut dotans adhuc actionem non habeat ad eam consequendam, & tunc videatur procedere absque difficultate, quoniam si penitus ante matrimonium maturata non fuerit, ita ut dotans adhuc tamen retenzione fructuum ultimum decursum non valeat ut infra; adhuc tamen nobilis sunt effectus ex hac inspectione resultantes, quorum primus est in metiendo lucrum dorale ex donis quantitate ut plurimum regulando; Si enim decurso anni matrimonii ad virum non pertinet, atque per ipsum exacti autem decurso, hinc successivè augent lucrum; Secus autem ad eum pertinet, quoniam in divisione fructuum ultimi anni de hac anticipatione ratio habenda sit, quia erit debito fructuum, & non donis.

Secundus effectus est quod sicut non pertinentes ad vi- rum augente decurso, ita fortius compensantur cum redi- ditis debitis ad impedendum cursum ultrarum, ex deduc. dict. 74. apud Merlin. de pignor. num. 20. & seqq. cum aliis dict. seqq.

Tertius est effectus usurarum quae ex statuto, vel confu- tudine debentur a viro, vel ejus heredibus mulieri ob re- datam donis restitutio, ut eodem dict. seqq. nam si dicti fructus temporis antecedentes non sunt viri, tamquam au- gentes decurso, alius indubitate procedat, ut proxime infra, & pertinet etiam ratio diversitatis; nam restitutio est involuntaria & casualis, que a viro non potest previdere; constitutio vero est voluntaria, & in qua dotans recte prævidere, ac subi- confundere potest.

Ubi vero agimus de pensione illorum bonorum, qua fructum certa parte anni tantum producent, & tunc non tempus maturantur solutionis, sed statim iporum fructuum attendendum est obseruantur Honder. & alii ubi supr. quia quod penitus tamquam loco fructuum subrogata in omnibus juxta corum naturam regulanda sit, ita ut de tempore contracti matrimonii fructus essent, iam percepti, pen- sius ad dotantem spectare debeat, non curando, an post

matrimonio maturaverint; quia potius est dilatio con- ductus post matrimonium, quia fructum percepio. Ecce contra, si fructus post matrimonium maturaverint, non attenditur anticipata solutio pensionis dotantia facta, nisi sit locationem cum dicta pensionis perceptione viro fibi non consenserunt mutauerint ut supra.

Ratio differentia inter pensionem participatam bonorum, que civilem, vel quotidianum fructum producent, at eandem participatam pensionem bonorum reddentium fructum in certa parte anni videtur aperta, quoniam licet est primi generis bonis ex quadam juris fictione, singulis diebus, & horis atque momentis fructus percipi dicuntur, attamen quia ex communi ufo non nisi certis temporibus inserviunt per conductorem, vel debitorem collecti percipiuntur, ut sunt pensiones domorum, & horitorum, affi- ciens passuum, & gabellarum, seu anni census, & praetexta deponit, hinc proinde videtur quodammodo saltem de facto, & confutudine tales pensiones habere naturam fructuum adhuc pendentium, atque solo, & proprietati illorum produtivis coherentium, id est non mirum si cedens ipsam proprietatem, seu ius illorum productivum, videtur etiam actioem ad futuram pensionem cessisse tamquam fructus pendentes; Non sic est in ea participata pensione, quia solvenda est pro fructibus certa parte anni, vere, ac de facto collectis, quia per effectum fructum collectioem jam sequiram, nil remaneat quod rei, seu juri produc- tivo coheret, arque cum ipsa re transferat.

Sed si bona dotalia non fuerint locata, ita ut de ipsiusfructibus immediatis agatur, & tunc quoties non sunt matru- ritas, & collecti, ita ut pendentes, atque pars fundi diciantur, integrè pertinent ad vitum, sive pars fundi diciantur, pars participacione prætentere potest, solumque jus remaneat mulieri, vel heredibus soluto matrimonio, consequenti ad proportionem fructus ultimi anni, ut infra text. in l. fructus, & l. divisorio, in principio p. fol. mar. ubi clare habetur ut data in doto vinca cum sumus de mente Septembri, vindemiis à viro percipiatur, & conferri text. in Julianus, §. si fructus, si de alt. empt. ad quod videndum est Barbat. in d. l. divisorio, in principio ex num. 1. Bosis dicto cap. 20. num. 110. cum seqq.

Et licet id restringi videatur ad solos fructus naturales, vel industrielles certa parte anni percipi solitos, quod propter propter conclusio non procedat in civilibus, qui cum quotidie percipi dicuntur, ad dotantem pro rata temporis decurso ante matrimonium debent spredere, ad text. in d. l. Julianus, §. si fructus ubi Salicet, & alii Franch. dec. 7. & alii. Nam si attenendum est Barbat. in principio ex num. 1. Bosis dicto cap. 20. num. 11. & 234. Giub. alios cumulans dict. & obser. 14. num. 11. & 14. Nihilominus ubi ad prefatorum fructuum civilium consequentem adhuc actio de tempore matrimonii orta non fuit, ut frequentius contingit in annis census, qui licet ab initio anni singulis diebus, & horis currere, ac percipi dicuntur, attamen exigui non possunt nisi statua die, tunc videatur oblatre consideratio, quia supra, quod scilicet dotans ob temporis decurso ramam non relevata voluntat oriturum actionem remittere, atque à le abdicare.

Quamvis autem quod iporum fructuum, preferim 36 civilium substantiam, & quantitatem, nil intereste videatur viri os facere suos nisi quod commodum anticipatioris, quia si percipi decurso ante matrimonium, dimittuntur, tunc tenuerunt tantum de illis qui matrimonio constante sunt in ultimo anno decurso, cum ultra tempus onerum fructus pretendere non valeat ut infra; adhuc tamen nobilis sunt effectus ex hac inspectione resultantes, quorum primus est in metiendo lucrum dorale ex donis quantitate ut plurimum regulando; Si enim decurso anni matrimonii ad virum non pertinet, atque per ipsum exacti autem decurso, hinc successivè augent lucrum; Secus autem ad eum pertinet, quoniam in divisione fructuum ultimi anni de hac anticipatione ratio habenda sit, quia erit debito fructuum, & non donis.

Secundus effectus est quod sicut non pertinentes ad vi- rum augente decurso, ita fortius compensantur cum redi- ditis debitis ad impedendum cursum ultrarum, ex deduc. dict. 74. apud Merlin. de pignor. num. 20. & seqq. cum aliis dict. seqq.

turis, quia non erit debitus doris, sed fructuum, ideoque non usurarium.

Quartus est effectus quoad utilitatem ipsius mulieris, ubi non datur se ipsum, sed ab altero datur; nam si fructus temporis precedentis pertinet ad virum, utilitas erit mulieris, cui soluto matrimonio dicta rara de futuro tempore supplenda erit; si vero pertinet ad dantem, tunc poterunt ab isto pere aduersus virum, neque in mulieris commodum cadunt.

Quintus est respectu creditorum viri, quia si fructus viri non debet augent dorem, tunc pertinet in restituione tamquam pars doris cum privilegio praelationis deducere ex his suis, C. qui prior, in pign. hab. fecit autem si eorum aequivalent, vel suppletio peratur in ultimo anno tamquam fructus, & sic similiter alii effectus considerari poterunt.

Alter casus principalis super fructuum divisione consideratur, et quod fructus post solutum matrimonium, vel alias factum calum restitutiois maturatos; Et in hoc quidam disputative discurrunt scribentes praeferunt super arbitrio intellectu text. in d. l. divisorio, de quo confundunt sunt late Barbo:ibid. & Barbat, de dicit. fructuum, d. p. 2. cap. 3. ex numer. 17. cum card. forus ista habeat controversias, hinc proinde conclusiva resolutio ad proximam evidetur, ut per Bart. in d. l. 5. quod in anno, Menoch. lib. 3. presumpt. 85. n. 12.

Ait ex hac ratione prodit quod calalia Ecclesiastum 43. num. 4. quem sequitur Costa de portione rate, quest. 15. n. 19. quod si terrenum uno anno seminari solet, altero autem quietescere, quia nempe sicut leges, tunc bientium pro uno anno habendum erit &c. Sive si in uno anno in eodem terreno lenitatem tritici, & in altero milium, & in altero faba &c. & tunc quia fructus non est uniformis, triennium habetur pro uno anno, quia totum triennium requirit ad reducendum fructus ad equalitatem, ut per Bart. in d. l. 5. quod in anno, Menoch. lib. 3. presumpt. 85. n. 12.

Atque ex hac ratione prodit quod calalia Ecclesiastum 43. Ambitios, de reb. Ecl. non alien, per quam locationes prohibent ultra triennium, ut dixit Rot. in Romana recensione contra 28. Novembris 1580. coram Clement. VIII. & decis. 77. p. 9. n. 3. p. 3. divers. id enim non provenit ex confutacione particulari, ut aliqui male credit, sed quia calalia dant singulis annis fructus inaequales, nonnihil infra spatiu triennii ad equalitatem reducendos, ideoque triennium stat pro uno anno, adeo ut aliquod calale non efficit suam naturam, non intraret conclusio, ut bene Rot. decis. 215. p. 9. n. 14. apud Postulum de manu. & decis. 219. part. 10. rec. Satis vero expedit attendere tempus in quo naturaliter fructus maturare, ac percipi solet, ad effectum ut viro fructus immaturus ante tempus colligenti incumbat obligatio stipendiis ratam acquirit, bene Calffen. in d. l. divisorio, numer. 2. & per rot. Barbol. ibid. in princip. 2. part. numer. 25. & per rot. Castill. de usfr. c. 77. numero 28. Pontanell. class. 2. part. 2. n. 40. & seq. Boll. d. c. 20. n. 118. & seqq. Mantic. de tacit. lib. 1. tit. 13. numer. 12. & seq. Capoblane. de Baron. pragm. 5. n. 23. Et ex qua ratione idem contra regulas generales in beneficiis fructibus praescriptas statuuntur in beneficiis curatis, vel alias personale servitio requirentibus respectu corum fructuum quia premium, seu compensatio loci oneris, & servitii praefont. Covar. lib. 1. avar. capit. 15. num. 12. Part. de ref. lib. 1. 9. 6. in fin. Castill. d. c. 77. num. 29. cum aliis in sua materia sub iure beneficii in locis in quibus intrat ipsolum ad favorem Camerac, hac non de facili tenduntur.

Ita ratio proportionis ad onera, que recipit communum viri, ac mulieris; quemadmodum enim soluto matrimonio ante fructuum maturationem, vel perceptionem, vir de illis pro tempore quae submittunt onera, debet participare, quod non est in usufructario, vel beneficiario predecessore, seu possessor majoratus, & fideicommissi, ita e converso maritus paulante factum easum restringit fructus percipiendo, tenebatur ipso dare mulieri eam anni rata in qua non supportasset onera, quod est in usufructario, & similibus, qui fructus omnes praambula hora mortis perceptio, & suos hæres transmittuntur.

Et in summa cum fructus viro dentur in compensationem onerum, hinc proinde facienda videtur aquatio, seu contrapotio, fructuum, ac onerum tamquam debiti, & crediti, sumpto initio ex tempore quo sequuta traditione incepit onera ut supra; Et propter si de tempore matrimonii viro fundus plenus traditur, illum plenum restituere tenetur, seu alias mulierem reintegrare de illa rata, quam initio matrimonii oneribus non supportasset percepit; Et e converso, si vacuum habuit, atque in tempore collectionis proximo matrimonio solvit, tunc tenetur mulier de fructibus quos colligit, reintegrale virum de rata temporis quo supportata sunt onera sine fructu, unde differentia inter fundum plenum, & vacuum de tempore matrimonii, in eo confistere videtur, quod ubi vir plenum habuit, conetur quandam anticipatam solutionem onerum, ubi vero habet vacuum, tunc dicitur eos percipere posticipatam, & haec videtur veritas plana, quidquid super dicit. divisorio, ac aliam legum intellectu scribentes fophisticent.

Sic materialm hanc divisionis fructuum inter virum, & uxorem esse de magis peregrinis, ac abstrusis que habentur 44. in jure ob legum diversitatem, vel perplexitatem, sed quia se habet vacuum, tunc dicitur eos percipere posticipatam, & haec videtur veritas plana, quidquid super dicit. divisorio, ac aliam legum intellectu scribentes fophisticent.

De Dote, Disc. CLXI.

seu pro substantiente non reputatur, de fructibus debet participare, neque pro tempore quo substantiat, vel habetur pro substantiente debet eis carere, præterquam accidente pacto expresso in contrarium, de cuius validitate pro certo tempore, puta pro ultimo anno non dubitatur, atque fori occupationes non patientur in his parum utilibus questionibus immorari, hinc proinde placeat remissio ad Barbos. in d. l. divisorio, & l. de divisione cum proximis, qui forte nimium se dilatat, & ad Barbat. de divisi. & fruct. loc. cit.

ANNOT. AD DISC. CLX. & CLXI.

D E fructibus, & usuris dotalibus adnotatum ad disc. 110.

Desuris, seu interiusi dotalibus pro dote constituta, vel restituenda, que constat in quantitate; Et de fructibus pignoris datus pro dote debito in quantitate, ad materiam text. in cap. salubriter de usuris.

S U M M A R I U M.

1 Fructus ex pignore, ac accessiones, vel usurae pecunia pars p. p. ambulant.

2 Divisio materiae.

3 An sponsus de futuro consequatur usurae, vel percipiat fructus ex pignore.

4 De differentiis a viri oneris, ac sponsus de futuro.

5 Viro patutus debetur usurae dotalis, vel fructus pignoris, & numer. 27.

6 An viro debetur usurae pro eo tempore quo mulier stetit in domo parentum, atque ad ejus auctum traducta non est.

7 Viro constante matrimonio debetur fructus ex pignore, & usurae pecunia pro dote debita statim abs alii interpellatione, vel requisitione.

8 Etiam si de alijs amis muliere sit constituta, & quare debetur.

9 Ubis donis constitutis ab extraneo, an ab eo debantur statim, vel expectato biennio.

10 Pro donis mortaliis abeantur usurae favore monasterii quod stat loco viri.

11 An contra minorem dorantem currant usurae dotalis.

12 Ex donis augmento debentur etiam usurae.

13 Quidex mobilibus, & jocabilis infructiferis.

14 Quid ex corredo, & de mobilibus aliis matrimonialiibus non necessariis.

15 Ubi donis constitutis in mobilibus conservatione non aptis, ac recipientibus functionem in genere suo, ut sunt triticeum, vino & cunctis & quodammodo usurae debantur, vel portio premium quanti plamini.

16 Date promissa ad omne viri beneplacitum, an currant usurae ante reuisionem.

17 Si donis est incerta in tertii arbitrium collata, seu incertudo est ob bonorum estimationem faciendam, adhuc pro medio tempore quo dictum arbitrium declaratur, vel statim estimatio, currant usurae.

18 Quid ubi non doris quantitas, sed tempus facienda solutionis, ad dilatationem in alterius arbitriu[m] est collatum, & quid de date promissa, vel relata sit certa conditione in matrimonio, cuius purificatio sit ignota.

19 Si ex facto, vel culpa viri donis usuram habeat causam non soloendi datorum, an interim currant usurae.

20 Ubi usurae dotalis metans, vel quantitas onerum excedunt, an debantur, & de usurarum taxatione, ad quam nempce rationem debantur. & numer. 43.

21 Si maiores sunt usfr. & credi. quam fructus pignoris, an creditor petat illud plus, quemadmodum debitor petere posset fructus ex crescentibus.

22 Soluto matrimonio an debantur remissio.

23 Pro tempore quo vir onera matrimonii non subsisteret, usurae non debentur, quod declaratur.

24 Sed si tunc pater viri, vel ipsa mulier ferat onera, huic ferenti onera debentur usurae per datorum & numer. 78.

25 Ubi datoris ex pacto se obligavit prestare alimenta, aliaque onera supportare, an tunc promisso doris usurae debantur.

26 An cesser curia usurarum ex quo vir ex pacto expresso ad onerum supportationem se obligavit.

27 Vir putatibus an petat usuras dotalis.

28 Ex date nulliter constituta an usurae debantur.

29 Quid in matrimonio contracto inter prohibitos sub conditione dispensationis.

30 Pendente dilatatione conventionali non debentur usurae dotalis nisi promise fuerint.

31 Ubi maritus obtulit solutionem recipere recusat, non currant usurae, & agitur remissio de materia more immorari, hinc proinde placeat remissio ad Barbos. in d. l. divisorio, & l. de divisione cum proximis, qui forte nimium se dilatat, & ad Barbat. de divisi. & fruct. loc. cit.

32 Delicio dotali, & paraforni promiso per datorum, non debentur usurae.

33 De doce constituta per judicem ex officio quia datur obligatus nonsures, ancurrant usurae & a quo tempore.

34 An & quando usurae dotalis debantur, vel fructus pignoris per tertium debitorum datorum, viro cesso, seu datum in dotoem.

35 Interesse danni morientis quando debantur, & quid requiratur ut illud petivaleat.

36 Ubi tertius non tenetur ad usuras, an ille debantur per datorum, qui tertium debitorem cessit, vel damnum sit viri.

37 Usurae dotalis in omnibus casibus quibus dictum est currere favore viri, an etiam currant favore cessionarii viri, & quando cedi possint.

38 In Civitate Janus usurae dotalis non debentur nisi convenientia.

39 Ubi vir est debitor datoris ex alia causa, an inducatur compensatio, que impedit cursus usurarum, & de materia compensationis.

40 Ubi creditum dotalis ex novitate convertitur in mutuum, vel alium contrarium, an currant usurae, declaratur cum distinctione.

41 Usurae dotalis nam ex pacto ab initio ad certam summam pacifici videntur.

42 Devalitatio statutorum super hujusmodi usurarum debito, & taxa.

43 Detractione statutorum, vel conventionali, quando dicatur iusta, & congrua.

44 Si taxatio est excessiva, non vitiatur in totum, sed reducitur ad congruatatem.

45 Usurae dotalis in specie taxanda sunt ad mensuram fructuum ex ipsa specie percipientium, non ultra.

46 Taxatio conventionalis, in toto, vel parte, an & quando faciat cesser statuariam.

47 Ubi constat vere de majori damno, vel interesse viri ob retardatum solutionem dotorum, non attenditur taxa statutoria, vel coniecturaria, sed qualitas damni.

48 Non attenditur in usuris dotalibus an duplum foris excedat.

49 Preceptione fortis principalis an censeantur viri remissio usurae dotalis.

50 Usurae dotalis an & quando dicantur debite, iure actionis, vel officio judicis.

51 Ex longiori silentio in hujusmodi usurae remissio censetur, & an, & quando prescribantur, vel presuminantur solute.

52 Quid de silentio pro toto tempore matrimonii an inducatur remissio usurae.

53 An debantur usurae dotalis an & quando dicantur debite, iure actionis, vel officio judicis.

54 De multis privilegiis, vel aliis ad naturam hujusmodi usurarum pertinentibus remissio, & prescrimuntur an debantur.

55 Soluto matrimonio an vir petat usuras dotalis ex potentia alterius conradi in quem creditum dotalis transfuerat.

56 Pro credito dotali creari potest census absque solemnitate pecunie numerate.

57 Convenio inter dorantem & virum de solvendo annuo redditis pro dote an importe constitucionem census, vel simplicem conventionem usurarum.

58 Effectus resultantes ex dicta importatione, num scilicet contrahit, si censulus, vel importes solam conventionem usurarum.

59 Si creditum dotalis non est transsum in alium contrarium, soluto matrimonio, & non extantibus filiis maritatis usurarum amplius non petat.

60 Quid ubi superfluit filii, ita ut matrimonii reliqua duraret dicantur, an usurae debantur de jure, & quid ex conventione, vel in urbe ex statuto.

- 61 Ubi obligatio non conficitur dando, sed in faciendo, curunt usura etiam soluto matrimonio absque alius re quisitum cum sua declarationibus.
- 62 Mulier viudas soluto matrimonio, an & quando petat usuras a donante cum distinctione inter patrem, & extraneum, & se adest filii, necne.
- 63 Ubi concurredit requisita intercessio damni emergentis, vel lucri cessantis, usura abque alia distinctione currunt etiam favore viudas soluto matrimonio, datus ex eplum damni si filium maritatis, & de propria dote donec ei confundatur.
- 64 In urbe debentur usura mulieri per donantem etiam extraneum, & de huius statu ratione.
- 65 Mulier infra annum lucis soluto matrimonio non debet usura per viri heredes.
- 66 Ex anno tempore dato ad restituendum an usura currant, recensentur varie opiniones, & constitutio regula negotiata, sed multipliciter declarata.
- 67 Alimenta habita per mulierem ab heredibus an impuntenitur in formam.
- 68 An fructus percipiat ex bonis viri quae retinuit, imputentur.
- 69 Solutum in annua, vel mensura pecuniaria assignatio, ne per heredes pro alimentis an imputetur mulieri.
- 70 Conventio inter heredes viri & mulierem de annua, vel mensura prestatio donec dosfrustetur, an vallet.
- 71 Præceptum testatoris, ut donec resstituitur, solvatur uxori quid annum, an valeat, & generaliter de dispositio testatoris mandatis præfari usuras de legatis an & quando fit servanda.
- 72 Cessante conventione mulieri inopis, vel diligenter adhibenti debentur usura.
- 73 Mulier in dubio præsumitur inopis, nec habere alia bona præter dotes.
- 74 Mulieri impedita conseqüi dote ex ordinatione Principis, vel alio iusto impedimento, an debentur usura.
- 75 De statutis disponentibus mulieri soluto matrimonio per viri heredes præfari usuras, præsternim de statuto urbis.
- 76 Ut intret statutum urbis, requiratur interpellatio pro forma, & quando an posse adimpleri per aquipollens, præsternim sibiheredes præferint, vel solvatur.
- 77 Mulieri constante matrimonio, dictum est factio casu restitutio, vel affecutionis dotes, debentur usura per virum.
- 78 De donatione propter nuptias, antefato, aliisque lucris, an quando mulieri debentur usura.
- 79 Ubi factio mulieris restitutio non sequitur, usura non debentur.
- 80 Mulieri qui sunt in trax, vel administratrix heredum, & possit sibi solvere, nam debentur usura, & quantum.
- 81 Heredes mulieris defuncte, an & quando a viro, vel eius heredibus petant usuras ob dote non restitutio.
- 82 Quando usura præfata debentur, possunt etiam conveniri, & tamquam accessoria petiuntur eadem actione de dote, ac venient in sententia, quamvis de eis non sint mentio.
- 83 Conclusio totius discursus, & quomodo in hac materia procedendum sit.

D I S C . CLXI.

A nequam non minus frequenter ac utiliter, quam involutam propositam materiam aggredit, & promittere oportet, in diversis calum speciebus sub ea contentis præsumit soluto matrimonio D.D. nostros adeo esse discordes, quod si veritatem ex numero attendere velimus, opus esset cohortes hinc inde efformare; Si vero ex rationibus, ac fundamentis, plura volumina neque sufficierent pro eis singulariter expendendis, & comprobandas vel refellendas; Quare cum deficiente clara legis necessaria autoritate, in consilio opinionum mihi semper placuerit, arque honestum virum fit illas sequi opiniones, quibus ratio magis assilit, inhærent illi humana rationi, quam communis usus ac discursus suggestur, potius quam inordinato rigori ex aliquibus iurium libitibus inducitibus, vel regulis deducto, quem legalem iudicium apellare conuenit, idcirco profitor, in hac prædictam materiam, conclusivè juxta institutum eas proferre sententias,

³ Aut tandem agimus de usura expressè promissis, alio non adjecto, & tunc cum illis promissio habeat in ventre conditione dotes, ac matrimonii, idcirco istis in esse non produxit, promissio quamvis expresa nihil operatur, ut in specie idem Bald. Novell. dicto num. 20. post med. vers. in tantum etiam; Si vero usura conventa fuerint nominata pro tempore sponfaliuum, quia scilicet sponsa non nubilis statim traducta sit ad dominum sponsi cum præmissione dotes incontinenti solvenda, & quatenus solutio non sequatur, cum præmissione usurparum, & tunc conventione videatur licita, quoniam usura ita convenit revera usurparum nomen, ac titulum non meretur, sed potius importare dicuntur conventionalē taxam alimentorum, & onerum, ut egregie Bald. Novell. dicto num. 20. circa fin. vers. si statim pater. Usura enim non datur absque munus vero, vel interpretativo, atque dicitur ea a excesso quam creditor ob solam temporis dilationem ex pecunia vult consequi, ut plures in sua materia sub tit. de usura, ac etiam infra, neutrū autem isto casu videatur conferari posse, quia neque adest debitum, neque dijato, cum ante matrimonium dos non debetur.

⁴ Ita igitur videatur subesse differentia inter vitum, & sponsum, quod primus, data onerum suppotatione, consequitur dotes usuras quamvis non promissa, ac matrimonii onera excedentes, juxta variorem sententiam, de qua infra; Sponsus vero non nisi ad limites onerum, potius tamquam nudum pretium alimentorum, quād ut dotes strucunt, & usuras.

Alter item dignoscitur differentia, quod viro absque propria culpa matrimonii onera non ferenti debentur usura dotalis juxta unam sententiam, de qua infra, sponso autem numquid debet possunt, quamvis per eum non feretur, atque ex solo facto sponsi proveniret quia præstentur, quoniam sufficit de facto non esse præstata, ut proprieatē utilis negotiorum gestorum actio non intret, præterquam ad eas expensas, quia parandorum alimentorum gratia comparata sunt, & amissione, juxta generales alimentorum terminos.

Fertia quoque differentia subest, quia usura dotalis favore viri venient eadem actione, ac hypothesca, & anterioritate, seu privilegio fortis, atque in istius configuratione, vel condemnatione illi videantur inesse, ut infra; favore autem sponsi haec omnia cessant, quia non aliam habet actionem, nisi personalem ex dicta ulti negotiorum gestorum, vel illam que cuiuslibet privati creditoris favore resultat ex conventione.

Secundum tempus est illud matrimonii putativum, in quo videatur respetus usurarum dicendum in omnibus idem, quod de fructibus est dictum dico. precedenti, si enim usura sumcum soluta, ita ut de illarum repetitione agatur, tunc intrat de plano partis eorum, & que circa fructus perceptos firmata sunt, si vero non sunt soluta, & cum isto causa post detectam nullitate, alia non superusa hujusmodi via actio quam ad repetitionem alimentorum, ac onerum restaurationem, non tamquam viro, sed tamquam tertio alicentia, idcirco videatur dicendum idem quod de sponso de futuro quoad usuras non conventiones est notatum; & hoc quatenus terminus hic putativi cadat in conjugio, & matrimonii qualitate, si enim cadit in ipsa dote, quia scilicet matrimonio existente vero, das tam per putativa, tamquam nulliter constituta, fed validia opinata, tunc ejus inspectio cadit sub quarto tempore infra.

In tertio tempore, quod intermediat matrimoniū, ac onerum suceptiōnem, juxta exemplum positum dico. preced. quod scilicet in domo loceti, sponsi aliquo tempore permanenter, & tunc procedendum videatur cum eisdem terminis, & considerationibus, quo ad fructus de quibus loco proxime supra, intrat de facilie aequitas, quia in fructibus videatur magis amplectenda.

Quartum tempus in quo maior præsentis discursus insperatus est, illud costantia matrimonii, in quo dota onerum suppotatione, absoleta eis hodie regula affirmativa, ut fructus ex pignore licet percipiantur, vel usura debeantur, quamvis non convenit, minime interpellatio, vel mora regularis intercedant, quoniam ipsa onerum suppotatione sit loco mora, ac operari, ut dotas dicatur in ea coabitibus, ad text. in cap. post 69. 62. ff. de doto. & cap. abr. de usur. ac firmant communis one scribentes, de quibus Roder. de ann. red. lib. 3. quæst. 7. numer. 29. Gurd. de alim. titul. 1. quæst. 42. inf. Fontanell. de pat. nupt. clausul. 6. gloss. 2. part. 6. Gurd. de usur. 72. & obser. cap. 55. utrobique numer. 2. Cyriac. contravers. 30. per. 2. Card. de Luca, Lib. VI.

in pari concursu culpe, vel negligenter, potior videtur con-
ditio viri agentis de restituione damni, dummodo, ut
primum est, dotans non de domino, sed de lucro conten-
derat, quia scilicet pecuniam alias pro dote solvendam, non o-
tiofam, sed investitam, ac fructus eam habuerit, seu fructus
percepit ex bonis, que ob dictam pecuniam solvendam di-
trahere oportebat.

Ostav ampliatur etiam si usura doceatur, vel fructus pri-
gnoris onerum supportatorum metas, & quantitatem ex-
cedant, cum enim succedunt loco fructuum ex bonis do-
tibus percipienti, hinc sicut omnes fructus vir faci-
tus, quamvis excedentes, ita & itas, dum si essent mi-
nores, adhuc vir ad onera teneretur, & propriea dum
sufficit danno, commodius etiam sentire debet, ac etiam
qua vix, vel nuncquam datur causus quo matrimonii onera
injusti inabilita supererunt fructibus, ut post aliis adver-
tent Felician. de cen. cap. 15. n. 20. A vendan. de cen. cap. 10. n.
9. & seq. Fontanell. de pat. cl. 5. glo. 8. par. 15. m. 6. & 7. Sess. dec.
60. num. 15.

Contrarium post. Ugolini. de usur. Surd. Rodriguez. &
alios, de quibus etiam Böll. dec. 20. numer. 47. acriter ac ple-
ne subfinit Leotardus d. quæst. 28. n. 62. & seq. negans pro-
prietatem 66. assumptum Avendani & Fontanell., ut onera
sint inestimabili ob mulieris, & filiorum curam, & educationem,
credenz corum onerum rationem tantum habent
dam esse, que mediante pecunia feruntur; hujusmodi
vero scribentium pugna concilianda videtur, distinguendo
fructus ex pignore tradito perceptos, ab aliis, & interfe-
re se ob dotes traditionem non sequitam prætensis; quatenus
etiam pertinet ad ultras, live interfructus, & tunc,
aut ea perent propter speciem non traditam, quia scilicet
promissio fundo, domo, vel alia re fructufera inestimata,
ejusque traditionis non lequitor ut petat interesse, & in
hobus cadae fructus, quoniam hujusmodi interesse
indubitate non potest excedere eos fructus, quos vir per-
cepit sive si speciem habuisset, cum tanti, & non ultra
eius interest rei traditam non esse, unde quemadmo-
dum ubi de veris fructibus honorum dotalium agitur, nec
curatur an excedat necesse onera, ut dicitur, ita in
prætensi, cum hujusmodi interfructus fint image illorum, ac
corum subrogata, idisque tenenda est prima opinio ad
factorem viri.

Ait peccatum usura ob non traditionem dotes consisten-
tis in quantitate, sive etiam in jocalibus, & mobilibus co-
dem jure ut supra censendis, & tunc si in loco vigeret statu-
tum, vel legitima confusa, quo hujusmodi usuras taxet ad
certam summanam, recipienda videtur sententia Avendani
& Fontanell., & aliorum, ut ad summam taxatum usura
debeantur indistincte, non curando an ultarum quantitas
excedat necesse onera, quoniam admissa etiam opinione, ut
non cura, & obsequium erga mulierem petentiam, sed sola
impensa burfali attendenda sit, atramenta quia tractu tempori-
ris est filias ex matrimonio procreandas dotare, filios vero
bonarum arcium, vel militia studiis magno sumptu impun-
ire, eosque bene provis relinquere, utique illa onera sunt
inestimabili, idisque onera consideranda non sunt de solo
tempore quo feruntur, sed ab ipso initio, ad instar fructuum
in quibus non confidatur solus tempus quo manu collig-
guntur, sed usque ab initio, quo segetes sunt, ac alia cultu-
re parantur.

Eo quavis detur causus in quo ob conjugum sterilitatem,
vel alia accidentia, hac onera non deducatur ad proximam
artam lex generalis adaptata ad ea que frequentius acci-
dunt, ac generaliter feruntur, neque ob raras singulatates
spennenda, cum alias id nequum perpetuas inextirpabiles li-
tes, vel turba quoque inconvenientia pareat, præbendo
dotanti aditum, ac injungendo vito necessitatem deducen-
di ad forum domesticas impensas, extra proprios parientes
non patefaciendas, ac propter ea ita ubiqui passim illis fo-
rentis receperit, ut indistincte statutaria, vel confutudina-
ria taxa servanda sit, ut quotidie Rota, aliis que Tribunalia
decernunt, atque alias nulla differentia est inter maritum
verum, & putativum, vel sponsum, cum his duobus usura
ad strictam mensuram onerum debeantur, ut de pontio viro
putatio hoc codem dicit.

Statutaria vero, vel confutudinaria taxatione speciali
cessante, tunc si adeo mos regius qui pecuniarum ulturas
ad certam taxam praæscrivat, talis mos videtur etiam atten-
dendus, si est uniformis, Burat. dec. 15. num. 3. Rot. dec.
280. num. 19. part. 6. recent. apud Zacc. obliqu. Cam. dec.
247. & in aliis vero est varius, & tunc vel attendendum est
quod minus, ut in fructuum liquidatione fieri solet, Caval-

Limi-

limitatur secundum pro tempore, quo vir matrimonii o-
nera non sublinuit, cum enim, vel ultura, vel fructus pigno-
ris catenus concedantur, quatenus tamquam onerum ma-
trimonialium restaurantur, hinc proinde necessariam
omnino est prefatorum onerum supportatio, Bald. in l.
infus. 6. & 8. & 10. & 12. & seq. Stibian. d. q. 1. n. 40. & seq. Böll.
a. cap. 20. num. 55. Leotard. q. 28. num. 48. & conferunt deduc-
tae precent.

Quarto limitatur ubi abique expressa ulturarum conven-
tionem, dilato data effectu ad solvendum dorem, quia scilicet
in certis terminis, & pagis promissa effectu solutio, 39
tunc enim cum dilato dicatur pars contractus, ea pendente
certum est ulturas non deberi, Abb. in cap. salubriter, nu. 303.
& alii communiter, de quibus Surd. d. quæst. 1. numer. 29. Stibian.
d. quæst. 1. numer. 49. & seq. Greg. dec. 204. numer. 25. ibi-
dum addit. num. 32. Rot. apud Merlin. de pign. dec. 94. num.
6. & alii passim, & conferunt que in materia fructuum re-
compensatiorum ex. non curabit notatur per Leotard. q.
27. numer. 31. & seq. in sua materia, sub tit. de usur. atque est
conclusio plana, quoties dilato est expresa, cum sola faculta
cada utriusca prætendatur virtus, quia scilicet ad
viri, vel tertii benefactum solutio remissa sit, de qua re
actum est supra in quarta ampliatio; verum hac limitatio
recipienda est in ulturis, scilicet autem in fructibus pignoris
quod initio constituta dotes sicut tradat genero, quia tunc
dilato conventione videtur quidem, ut ad solutionem quanti-
tatis urgeri non valeat, sed tacite actum, ut interim
percepit fructus pignoris quod alias tamquam sufficeret dare, at-
que ita negotia natura, & verisimilis intentio fecum ferre
videtur.

Limitatur quintus ubi solutio dotes retardatur culpa, &
facto mariti, quia nempe oblatam solutionem recipere re-
cuperavit, vel non curaverit, cum de jure sit certum, legiti-
mam oblationem constitutere creditorem in mora, atque ille
berare debitorem a præstitione ulturarum, ad not. in l. acce-
ptam, C. de usur. cum concordant. & in spec. Cyric. Lat. con-
fut. 37. num. 11. Rot. apud Merlin. de pign. dec. 70. num. 5. & ad-
mittitur in dec. 123. nu. 10. part. 11. rec. Verum quidquid sit in
terminis generalibus inducendi moram privati creditoris
pro exclusi deditis illis ulturis odiosis, quas de bitoris mora pro-
ducit, in quibus terminis confunduntur Gab. de solut. cont. 8.
Scaccia. cap. 8. glo. 5. num. 157. & seqq. Marec. libr. 1.
varior. cap. 57. Pratus obser. 25. num. 38. Greg. dec. 214. num.
1. Burat. dec. 517. in fin. ubi addit. Duran. dec. 108. & alii peg-
eos deduci.

Quid antem dicendum situbi vir non fert onera mat-
rimonialia, quia ipse dotans per aliquod tempus ad ea fe-
renda ex pacto se obligaverit, an ita medio tempore ultura,
vel fructus pignoris debeat, pender relolutio ex deductis
dilect. precent. ad intelligentiam text. i. n. 4. ff. de pat. dotal.
quamvis enim Leotard. d. quæst. 28. num. 60. & seqq. differ-
entiam constitutere videatur inter fructus bonorum, & ultu-
ras, seu fructus pignoris, non videtur tam in haec parte
recipiendus, quia si catenus hoc pactum admittimus, quatenus
alimenta per dotantem prædicta dicantur pars dotes, ad
eius rei tenet, utique sequitur quod onera, non a dotante
non possit contra debitorem ad hujusmodi supplementum,
ut in spec. 15. & sic non est æquum conditionis creditoris
& debitoris contra correlativorum naturam, & signifi-
cationem, quia scilicet sibi imputet creditor, cur pignus
magis pingue non accepit, & cur videns fructus non
æquale ultura, illud prout poterat non vendiderit, neque
debitorem urerit.

Non defant volentes limitare conclusionem, quamvis
maritus fert onera, si ex pacto ad ea ferenda se obligavit,
quia non dicitur ratione, fed ex pacti necessitate prædicta
videatur, ut per Concum confi. 240. vol. 3. fed hanc senten-
tiam merito improbat Surd. d. quæst. 42. num. 44. ac sequitur
Stibian. d. q. 1. pariter n. 44. & seqq. cum revera nullam habeat
probabilitatem, nisi quotes ita pactum præsumuntur concep-
tum sit, ut constet dotantem illi apud eum voluisse pro eius
indeterminatione, ita ut dilationis concessionem implicite
contineat videatur.

Tertio limitatur in viro putativo, quia cum titulus dotes,
ac matrimonii verè deficit, non videatur adesse ratio perci-
pienti ulturas, vel fructus prefatos, nisi ex sua actione
in re verso, velutili negotiorum gestorum pro alimentis
prefatis, quatenus de ultura adhuc solvendis, vel solutis ex-
tantibus agatur, procedendo quoad exactas, & consumptas
cum eidem terminis, & rationibus, de quibus dilect. precent.
ac etiam cum illis dotes putativa, quia scilicet matrimonio
existente vero, dots mulieris promissa sit, vel quia intra taxam
statutariam, vel quia per minorem, five de bonis feudalibus,
aut aliis prohibitis, vel quia lativa, & inofficioa &c. & seqq. pre-
cent.

Sexto limitatur in lucro dotali, in quo absq; morsa regula-
ri cum suis requisitis ulturae dotalis ex sola onerum supportatione
non debentur, Greg. dec. 204. num. 24. quod etiam dicendum
est in parapherno promissio per dotantem, quia non est
dos Greg. dec. 8. alidit. 72. par. 2. rec. & apud Merlin. de pign. dec.
94. n. 8. & seq.

Septimo limitatur in dote constituta per judicem filii
nubenti inscio, vel in loco patre, ut non trahat eum ulturas à
die supportationis onerum, fed à die quo legitimè constitu-
ta est, nam licet factum judicis sit factum partis, non tamen
potest plus operari fictio, quam veritas, unde fieri consti-
tutio facta à patre non retrotrahitur, quia non data confi-
tutione non dicitur debitum, Rot. dec. 182. par. 4. recent. tom.
2. ita non potest hic attendi, ut in specie Costa de port. rata,
q. 208. num. 2. & 5. adharet Fontanell. claus. 6. glo. 2. par. 6.
num.

A a 3

*Cyriac. dec*i*.183. num*4*. Leotard*de isur.* qu*est*.30. num*ult.* su*as dep*i*. 796. & habetur etiam p*iu*res p*re*c*ed*at*us*, qu*amvis* co*nt*ar*ium sentian*j** i*n* s*u*per*s*, i*nf*us*t*ur*a* de*ab*. 7*i*.19. & Barb*os* in*l*.2. i*n* princ*43* sol*mar*. qui alios referunt, sed in*at*e*n* in*is* termin*s* vir*i* d*on* u*er*fun*r*unt*s*, qu*uidquid* sit in*al*is cas*ib*us, *de* qu*ibus* infra.**

Venit ita limitatio intelligentia venit quatenus vera
novatio supponatur, atque transuerso crediti de uno siu
lo in alium fiat ex alia causa, quam propterioris execu
tio, & obseruantia primi contractus; ubi enim si fieri
contingit, non pro destructione, sed pro exequutione
prioris conventionis, tunc cessat novatio, que fine animo
non datur; unde cum in Regno Neapolitano inoleveret
ius transmutandi contractum dotalem in mutuum ad effe
ctum liquidandi instrumenta levata forma M. C. Vicar, ut
alias dictum fuit, si ab hunc finem creditum dotale conver
tatur in mutuum, non definiet esse dotale, ut egregie declar
ando dictam decisionem Caprylic alter Capyc. Lat. deci
sio. num. 23. & deci. 38; num. 34. & seqq. quae praefata limi
tatio regulanda erit ex facti circumstantiis fiducientibus, vel
excludentibus animam facienti veram novationem, que li
mitationem inducit.

Et licet Capye. Latr. decisi. 220. nym. 22. obseruat, tunc non conserui novatum, quando secundus actus si eadem dicat coram eisdem notario, & testibus, secus autem ex interv. ita explicando decisionem. Capyci 183. Atamen hæc videtur simplex presumptio de facili excludenda per alias presumptions contraria fuentes, quia si re vera transfuſio facta est animo novandi, nil interesset, an fiat incontinenti, vel ex interv. & econtra, indeque patet est potius facta, quam juris, aquæ ex depravata viri intentione consequentia fuitur illæcias, vel alias ad diversos effodus verè novandi decidens, & conferunt deducta in his terminis per Marinum resol. quæst. 166.lib.2.

Aliæ ampliationes, & limitationes, vel declarationes deduci possunt ex his proximè infra notariis, cum non in vocabulis, sed in rerum substantia sit insistendum, ideoque frequentes conclusiones capienda sunt pro ampliatione, vel limitatione, ut carin singula habeat.

Solēt igitur in hac materia primo queri, an postea usura-
rum debito in genere, valēant super his partes cum expre-
so pacto dilatatio[n]is ad certam summam pacifici, & in hoc
negant Joan. Andri. & illi in cap. salutib[us], quād si p[ro]p[ter]
ta dilatatio[n]e cesseret mora, atque hiūa propter temporis di-
latationem convenerat dicatur, atque haec opinione se-
quendo dicant veriorem, Soc. conf. 179. n. 1. La Menoc,
con. 907. n. 18. & eq. Bellon. jun. con. 64. n. 2. & illi adducti
per sequentes.

persequentes.
Ambrant per Calderin. Abb. Ancharan. & alii in codem
cap. salutibrer. Bald. Novell. part. 7. prizil. 3. nro. 3. Cavar.
15. varior. capit. 1. num. 3. vers. 4. &c. Surd. de aliis. a. quest.
42. num. 23. Cancer. 1. 3. var. cap. 7. de pat. num. 5. Fontan.
1. 6. 8. 18. part. 15. nro. 8. & 19. cum cap. 7. Leocard. de qua 8. cap. 8. nro. 1.
Merlin. 1. 1. comp. 28. nn. 22. Rotund. Zucch. de obig. decisi.
24. 7. num. 5. Romana fructuosa dicitur 23. Junii 1442. Bichio.
& habeatur pluries in precedentibus, cum nec sit opinio ubique
in foro recepta, atque hodie forte controversie incapa-
pax, quoties tamen veretur in precisis terminis nos
conclusionis.

Ubi enim inter debitorum in substantia, tunc non est prohibita illius conventione, ut bene obseruat Covarr. ubi supra, verius, quanto eodem iure, &c. neque uelarum conventionem ad dilatationem temporis, sed ad onerum compensationem est referenda, ut latius comprobant allegati; praesertim sententia idicatio in sua conclusione, tamquam nimis placitum, & non videtur licetum, neque per initule uitetur, ut in terminis censuum, & combiariorum etiam firmissima conclusio; & in terminis fructuum ex leg. curabit, bene Rot. In Bar. Salviani prima Julii 1552. confirmata 24. Martii 1653. Bich. & habetur sub ita, de usur. & sub alter. de cen. & de camb.

Leotard. ideoque in ita conclusione, tanquam nimis prae-
dicta, immorandum non videatur, cum præsupposito tam
quod verferum in terminis conclusionis, irat adit debet utrum
usufrutum in substantia, nam si verferum in aliquo casu li-
mitato ut supra (dilatio dilatatio excepto) sicut de peccatis
non possent, ita neque ex conventione, cum in materia usu-
frutum partium conventio nil operetur, ut bene in his terminis
not. Rot. in Rom. usufrutum doitis 21. Aprilis 1611. Cerro,
in eadem 15. Januarii 1612. Bich. quatum posterior est im-
press. post Zulli da legiz. proces. decr. ac in aliis, an autem
hujusmodi conventiones de solvendis uiris, vel interclusis
riis sonent in constitutionem censu, quando & ad quos ef-
fectus habeant infra.

Hinc fortius refutata alia conclusio super validitate statutorum hujusmodi uirorum demandantium, ac taxantium, ut probant Covar. d. c. n. 3. ver. 3. & C. Surd. d. q. vii. num. 27. Gratian. d. sept. 726. n. 14. Amat. l. i. c. 49. n. 98. Leotard. q. 29. n. 36. Greg. de iur. 93. numer. 1. ubi add. Burat. dec. 63. ubi etiam add. Rot. decij. 47.1. part. 1. & 574. part. 2. recent. utroque obseruat. In Franc. editis 29. Novembris 1641. C. 11. cit. 99. part. 9. recent. Aculana predii 10. Novembris 1642. Ratisb. inter uas dec. 185. sed hoc est nulla juris presumptio contraria probatione, juxta locupum qualitatem, utique excludenda.

Pronit premilla omnia procedunt cum praesupposito dotis simpliciter abique alio adjecto in quantitate consistente. Nam in aliis quibusdam iuris uerbi, sicut in iure uuln. &c. in iure

577

num ester ergo rati debere in emptione bonorum stabilitum, vel locorum monitione, non videatur taxandum interesse, nisi ad ratam fructuum ex dictis stabilitibus, 'vel locis montium percipientiorum, quia ex caula non implementi aliud potest, quam quod interest illud factum non esse, ut in specie obstat. Rot. decisi²⁹². numer. 40. pars. 1. decisi⁴⁴⁸. numer. 3. pars. 2. recent. Nisi dictum sit de investimento in generis, quo hinc a viro fieri poterat in censibus ad septem-, & octo, ut obstatuerat decisi⁴⁷¹. numer. 1. pars. 1. recent. Et clarius si dos in ipsa species constituta esset, quia non nisi loco dannorum, & interesse valor fructuum ipsius relata potest; quod sane intelligendum est quoties praesice investimentum ita convenient est ad effectum, ut dos in ipsa species constituerit, sequis autem si ad solam cautelam dantis adiacit in quantitate perlitus, quia cum in censis idoneos, aliquoquelicitos, sed magis lucrosos modos in investimentum fieri possent, non videatur a statuaria, vel consuetudinaria taxa recendendum.

Dic tamque conclusionem ampliant, quamvis accedat vice protestatio, cum hac non relevet nisi in his, que ab animo proveniunt, non que ex necessitate iuris. Gratian. c. 130. n. 34. & 244. n. 36. Chartar. decisi³⁸ numer. 10. de Marin. dicta resolute¹⁹⁸. numer. 3. ampl. Leotard. dicta qd. 91. ex nu. 34. ubi se fuditus est in probando quod protestatio non suffragetur, nisi datus debitor expresse consentiat, licet in casu protestationis contrarium tenet Amatus.

Contrariantur sententiam, vel ex eo, quod hujusmodi iuris ratio adhuc si credantur debitis, vel ratione aquitatis, viatores putant Roman. in l. *Vitis*, s. *Uvas*, n. 17. ff. fol. marim. Lup. in cap. *versibus*, s. *ad avos infernos*, m. 6. circa finem repetitionis, Magon. decisi¹. Florent. 83. eis alii relata per Amat. d. resoluta⁴³. ex nu. 33. atque hanc temet Rot. comam Greg. dec. 92. ubi addit. & Penit. decisi³⁵⁰. iuxta Venetam, alias 453. iuxta Lingdon. &c.

Prima opinio ex stricto iuri civili rigore veteri videatur.

Et si taxatio conventionalis facta sit ad certum tempus, eo finito, non ad quantitatēm à partibus taxatam, sed ad illam à statuto, vel confunditā p̄ficiatam has iuris debet fieri in specie Rot. in Romana fructuum dōti 27. Maij 1641. *Carcillo inter suas decr. 179.* & *decr. 59. num. 8. par. recent.* Vel si convenienter percurerit certaini dōti partem, in reliquo taxanda sunt iuris ad normam statuti, vel confunditinis, non autem conventionis. *Dutau. decr. 419.* Rot. in dicta dōti 179. coram Carillo, ac in eadem rot. Jui. nni 1648. & 5. Julii 1649. Peutingerio, quārum prima est *decr. 206. par. 10. recent.*

Caterum que de taxa statutaria, confuetudinaria, seu legal dicuntur, procedunt quatenus extrinsecus de majori viri interesse non constat, nam si verè, vel ratione danni agentis, vel lucri cessantis legitime probati cum tuis requisitis sit majus, illud totum debet non etiò dubitandum, cum non debet esse inferioris conditionis vir qui potuit privato creditore, utrius specie Sûrd. q. 9.42. n. 9. C. 10. Leotar. q. 8. mult. c. 47.1. n. 23. sed defunderant requisita necessaria in quilibet privato creditore, ita ut non dicamus veri amplius nomine terminis statutariis.

Stant enim bene simul, quod pro eadem re competit de stricto iure solum officium mercenarium, quodque de re quætitur detinunt finis causa, vel judicis officium nobile, ut per Rotam dicta des. 15. exnu. 53. quare argumentum ab istis usurpi ad dotales deduci solitum per Gabr. Sord. Leotard. & alios potius retorqueretur; & quidem cum juris civilis dispositio directa est ad iugatas generales, que iuxta suam regularem naturam sunt odiosas, ac strictissime capestiendae, non videtur his favorabilibus applicanda, & que vere sunt non usura, & lucroſe accessiones, sed rei aucti danni, atque in plus iuri. ¹¹

expressis in padum deducere, vel a Statuto demandante, non dubitatur fortis receptione non prejudicare, iuxta definitionem DD. in *l. centum Capue*, *fi de quo quod certifico*, & in terminis nostris *Surd. de alim. dictis titulo 1. q. 43. num. 26. Hodie, ad eandem decis. 240. num. 25. Merlin. l. 1. contrvo. 28. num. 12. Gratian. *discept.* 244. *num. 39. Leotard. q. 91. num. 22. plen. alios colligens Amat. l. 1. *vñr. refol. 3. num. 71. & seq. Boss. d. cap. 20. num. 61. Gregor. *dict. 93. 1. vñr. in Romana Salviani. 4. Decemberbus 1643. Veropio*, & *plurimis*, arque jure actionis ex conventione dicuntur *ad instrumentum debita*, quoties deficiente conventione expressa *ad instrumentum dotal* continet clausulam *in quibus omnibus* & *vel aliam aquipollentem*, quem importet obligatio *ad damnam*, & *intereste*, in specie *Amat. loc. cit. num. 7. Hodie, ad Surd. d. decis. 240. num. 19. Leotard. dicta q. 91. 2. 1. 21. Marin. *refut. quotid. 166. num. 37. l. 1. Rot. apud Zaccari. de obligat. decis. 244. num. 4. & 275. num. 5. dicit. 206. num. 8. 10. recent.*****

Ubi vero ex sola iuris dispositione sunt debite, tunc in alteratio inter scribenios, quoniam verius creditur eas usuras debitas esse officio judicis, hinc magis communis videatur sententia remissione, juxta eamdem distinctionem in d. l. censum Capue, ut post Bald. in l. simarior. §. ult. fol. marim. & l. s. p. preterea Cod. de iur. dot. ac alios antiquiores, tenent Surd. de aliis. d. t. i. quaest. 43. ex ms. 9. Merlin. confil. 145. l. 2. Merlin. d. conirov. 28. ex num. 13. Gra- d. secp. 44. numer. 33. & 45. num. 26. & seqq. Leocard. 94. 91. ex num. 14. qui eam ab impugnabibus latè tuerit, tantum plures de more cumulans, ifsamque afferens verio- d. refolut. 43. num. 53. & seqq. de Marini refut. 198. n. vol. I. & sili. non aliis, nisi quod in aliis.

part. 6. c. xvi. 37. quia cum multo loquo solas relatoris par-
gerere viderit.